

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

๑. ความเป็นมา

ประเทศไทยได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นกฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อเกษตรกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของประเทศยังประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะการกำหนดแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศยังขาดความชัดเจน ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กทช.) ขึ้นในกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เสนอต่อ กทช. ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ประชุมสภามิมีมติรับหลักการและได้แต่งตั้งคณะกรรมการธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้จนแล้วเสร็จ แต่เนื่องจากวาระของสภานิติบัญญัติสิ้นสุดลง ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ต้องตกไป

ภายหลังเกิดอุทกภัยรุนแรงในช่วงเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัยครั้งนี้ พบว่านอกเหนือจากปัจจัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้แล้ว ยังสะท้อนปัญหาการบูรณาการและการขาดเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำของประเทศอย่างชัดเจน ดังนั้น รัฐบาลขณะนั้นจึงมีแนวคิดการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งหน่วยงาน Single Command Authority เพื่อเป็นองค์กรแก้ไขป้องกันปัญหาอุทกภัยของประเทศ โดยเบื้องต้นได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) และสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ขึ้น นอกจากนั้นยังได้เสนอพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการวางระบบการบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ ขณะที่กรมทรัพยากรน้ำได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษาทบทวนร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เพื่อเสนอต่อรัฐบาลอีกครั้ง

/สมัชชาองค์กร...

สมัชชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับมูลนิธิ เอเชีย (Asia Foundation) และโครงการสานเสวนาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Maekong Water Dialogues) ได้ขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายในการยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ... (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เพื่อเป็นร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำคู่ขนานกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยทรัพยากรน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ โดยจะดำเนินการเข้าชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ... (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๖๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต่อไป อย่างไรก็ตามภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและยกเลิกการบังคับใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐบาลทหารได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งมีได้รับรองสิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย จึงทำให้การดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ขององค์กรภาคประชาชนหยุดชะงักไป

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นว่า น้ำเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในอดีตประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้คิดค้นวิธีการในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การพัฒนาระบบเหมืองฝายเพื่อนำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตรกรรมและการดำรงชีพในภาคเหนือ หรือการปรับวิถีการดำรงชีวิตของคนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในฤดูน้ำหลาก เป็นต้น การบริหารจัดการน้ำในอดีต จึงมีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม จารีตประเพณีและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์โดยแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ความต้องการใช้น้ำในภาคต่างๆ จึงเพิ่มสูง และสภาพสังคม วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทำให้แนวโน้มปัญหาการแย่งชิงน้ำมีความซับซ้อนและรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรสนับสนุนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.... ซึ่งเป็นร่างกฎหมายเข้าชื่อของประชาชน

๒.การดำเนินงาน

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ เพื่อดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. และจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

๒.๑ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทั้งในและต่างประเทศ

๒.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การรวบรวมงานศึกษาวิจัยต่างๆ^๑ รวมทั้งผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นสามารถสรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำได้ ๖ ประเด็นหลัก ได้แก่

/๑) ปัญหาภัยแล้ง...

^๑ ดูเพิ่มเติมใน

- ๑) กอบกุล ราชะนาคร. ๒๕๕๕. การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (รายงานฉบับสมบูรณ์). สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. น.๑๐๒-๑๑๑.

๑) ปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ

ประเทศไทยได้พัฒนาแหล่งน้ำในแต่ละลุ่มน้ำหลักแล้วเสร็จเกือบทั้งหมด แต่ในภาพรวมของประเทศไทยก็ยังไม่อาจจัดหาน้ำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำในภาคต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ทั้งด้านการเกษตร การอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ฯลฯ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความต้องการใช้น้ำมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมืองและความต้องการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลองบึง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ มีการบุกรุกลำน้ำทำให้เกิดการสะสมตะกอนจนตื้นเขิน การเพิ่มขึ้นของพื้นที่การเกษตรซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพน้ำต้นทุนในแต่ละลุ่มน้ำ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ รวมทั้งการใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพและการใช้น้ำโดยไม่ประหยัด ในขณะที่แหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้นไม่สามารถกักเก็บน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดูแลน้ำได้ตามเป้าหมาย อันเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศ ความผันแปรของปริมาณและการกระจายตัวของน้ำฝนที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในสถานะที่มีความซับซ้อนกว่าในอดีต ทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำจะมีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต

๒) ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วม

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัยและน้ำท่วมขัง ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก ๒ ปัจจัยหลักคือ

(๑) สาเหตุจากธรรมชาติ เช่น การเกิดฝนตกหนักจากร่องความกดอากาศต่ำหรือเกิดจากการเกิดพายุ และลักษณะภูมิประเทศที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มต่ำ หรืออยู่ในเขตอิทธิพลของน้ำทะเลหนุนสูง ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้

(๒) สาเหตุเกิดจากมนุษย์ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น การสูญเสียป่าต้นน้ำ การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ทางรถไฟ กีดขวางการไหลของน้ำ การขยายตัวของเมือง ที่อยู่อาศัยและเขตอุตสาหกรรมเข้าไปในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง การบุกรุกแม่น้ำ ลำคลองเกิดการตื้นเขิน ขาดการดูแลรักษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเกิดอุทกภัยหรือการเกิดน้ำท่วมก็มีประโยชน์ด้วยเช่นกัน เช่น เป็นการเพิ่มปุ๋ยและอินทรีย์สารให้ดินเกิดความอุดมสมบูรณ์ เป็นการกำจัดแมลงศัตรูพืชในดิน ช่วยให้เกิดการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ รวมทั้งยังเป็นการเติมน้ำให้กับระบบน้ำใต้ดินอีกด้วย

/๓) การสูญเสีย...

คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. ๒๕๕๕. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ.

คณะอนุกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาการแก้ไขปัญหาภัยน้ำท่วมและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ
สภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๕๔. รายงานการศึกษากำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาภัยน้ำท่วมและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ.
สภาผู้แทนราษฎร. น ๑๖๒-๑๖๕.

๒) มิ่งสรรพ ขวสอาดและคณะ. ๒๕๕๔. โครงการแนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์).
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

๓) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ๒๕๕๘. ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๕๕๕-๒๕๕๙ (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrct59/28s4.pdf>. ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗.

๓) การสูญเสียระบบนิเวศแหล่งน้ำ คุณภาพน้ำและสมดุลของน้ำ

การบริหารจัดการน้ำที่ผ่านมา มุ่งเน้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์เป็นหลัก แต่ในอีกด้านได้ทำลายระบบนิเวศอันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เช่น การขุดลอกคลองธรรมชาติจนสูญเสียระบบนิเวศ การสร้างเขื่อนหรือฝายปิดกั้นเส้นทางอพยพของสัตว์น้ำ ฯลฯ ระบบนิเวศแหล่งน้ำที่มีความสำคัญคือ พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิต เป็นแหล่งรองรับน้ำในฤดูน้ำหลากและเป็นแหล่งน้ำสำรองในฤดูแล้งด้วย อย่างไรก็ตามพื้นที่ชุ่มน้ำในปัจจุบันหลายแห่งมีแนวโน้มถูกคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ นอกจากนั้น ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาน้ำเน่าเสียอันเนื่องมาจากการปล่อยทิ้งน้ำเสียทั้งจากแหล่งชุมชนและอุตสาหกรรมโดยไม่ผ่านการบำบัดให้ได้มาตรฐาน ก่อนลงสู่แหล่งน้ำ

๔) ความขัดแย้งจากการใช้น้ำ

ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำ จำแนกได้เป็น ๒ กรณีหลัก คือ

(๑) ความขัดแย้งอันเกิดจากการขาดแคลนน้ำ หรือในภาวะอุทกภัยน้ำท่วม โดยมีสาเหตุมาจากการจัดสรรน้ำที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรที่อยู่ต้นน้ำกับปลายน้ำ เนื่องจากโอกาสการรับน้ำของเกษตรกรที่อยู่ปลายน้ำขึ้นอยู่กับการใช้ น้ำของเกษตรกรที่อยู่ต้นน้ำ ความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการกับภาคเกษตรกรรม หรือการทำคันกันน้ำหรือการผันน้ำเพื่อป้องกันชุมชนหนึ่งแต่อีกชุมชนหนึ่งต้องได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น เป็นต้น และ

(๒) ความขัดแย้งอันเกิดจากคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม อันเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมไปสู่ท้องถิ่น โดยที่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะตั้งใกล้กับแหล่งน้ำ ซึ่งได้มีการปล่อยน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงสู่แหล่งน้ำ และได้สร้างความเสียหายต่อแหล่งน้ำโดยตรง ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์หรือส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมง

๕) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยดังนี้

(๑) การบริหารจัดการน้ำยังไม่มีเอกภาพ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำมากกว่า ๓๐ หน่วยงาน โดยกระจายอยู่ในหน่วยงานระดับกระทรวง ๓ กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย อย่างไรก็ตามพบว่าแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายเฉพาะของหน่วยงาน โดยไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบเป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการที่แท้จริงและเป็นรูปธรรมในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการให้เป็นเอกภาพ และเกิดการบูรณาการตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการน้ำที่เป็นองค์รวมของประเทศให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

/ (๒) การดำเนิน...

(๒) การดำเนินนโยบายและการสนับสนุนงบประมาณที่ขาดความต่อเนื่อง

ประเทศไทยยังขาดแผนหลัก (Master Plan) ในการบริหารจัดการน้ำในระยะยาว ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขาดทิศทางที่ชัดเจน ไม่มีความครอบคลุม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เพียงพอ และการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแผนการลงทุนที่มีอยู่เดิมจึงหยุดชะงักไป นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดทำงบประมาณของประเทศเป็นไปในลักษณะของการจัดสรรงบประมาณรายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นการพิจารณางบประมาณโดยยึดพื้นฐานจากงบประมาณเดิมของแต่ละหน่วยงานเคยได้รับในปีที่ผ่านมาและตามที่หน่วยงานเสนอขอ โดยขาดการพิจารณาด้านปัญหาในภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีหน่วยงานดำเนินการอยู่เป็นจำนวนมากในหลายกระทรวง ทำให้งบประมาณที่จัดสรรกระจาย การปฏิบัติงานเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำตามภารกิจและงบประมาณที่ได้รับมาโดยขาดการประสานงานหรือไม่ประสานแผนปฏิบัติการอย่างจริงจัง ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพหรือปัญหาบางประการไม่ได้รับความสนใจแก้ไขอย่างจริงจัง

(๓) การศึกษาวิจัยและฐานข้อมูลยังไม่เป็นระบบและไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาวิจัยที่จะเป็นฐานองค์ความรู้ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการพัฒนาทรัพยากรน้ำมีปัญหาในหลายด้าน ได้แก่ ขาดการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุม ประเด็นปัญหาและความจำเป็นในเชิงพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายทุกภาคส่วนและการมองอนาคตในระยะยาว ข้อมูลที่มีอยู่กระจายกระจายในหลายหน่วยงาน และหลายครั้งข้อมูลมีความขัดแย้งกัน ข้อมูลมีความหลากหลายและยังไม่มีการจัดกลุ่มข้อมูลอย่างเป็นระบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ยากต่อการนำไปใช้ การขาดความเชื่อมโยงของข้อมูลที่สมบูรณ์และทันสมัย การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การขาดศูนย์ระบบข้อมูลและองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ

(๔) การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังคงเน้นการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการไว้กับหน่วยงานรัฐเป็นหลัก ตั้งแต่ระดับนโยบาย การกำหนดยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการ ดังนั้นในหลายโครงการจึงมักไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือชุมชน เกิดการต่อต้าน คัดค้านเนื่องจากไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือชุมชน และทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้

๖) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำมีจำนวนมากกว่า ๓๐ ฉบับ ซึ่งนอกจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำอีกหลายฉบับที่ตราขึ้นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ดังกล่าวมีลักษณะแยกส่วนขาดความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีความซ้ำซ้อนทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ ทั้งนี้สามารถสรุปสภาพปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำของประเทศไทย ได้ดังนี้

/(๑) สิทธิในการ...

(๑) สิทธิในการใช้น้ำ น้ำที่อยู่ในแม่น้ำลำคลองทั่วไปนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทหนึ่ง เพราะน้ำที่อยู่ในทางน้ำย่อมมีไว้สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ผลทางกฎหมายที่ตามมาคือ ทุกคนมีสิทธิใช้น้ำในแม่น้ำลำคลองทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้น้ำภาคเอกชน หน่วยราชการ ดังนั้น จึงเกิดสภาพปัญหากรณีการนำน้ำจากทางน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะไปใช้มากเกินไป จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนคนอื่น ๆ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศแหล่งน้ำ

(๒) มลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางน้ำมีได้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงหน่วยงานเดียว แต่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกหลายหน่วยงานซึ่งมีกฎหมายเฉพาะของหน่วยงานนั้น ในทางปฏิบัติเมื่อปัญหาใดอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน มีแนวโน้มว่าปัญหานั้นมิได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและเหมาะสม เพราะเห็นว่าหน่วยงานของตนเองมิใช่ผู้รับผิดชอบหลัก

(๓) องค์การเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ก่อนการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีหน่วยงานระดับชาติหลายหน่วยงานแยกย่อยอยู่ในหลายกระทรวง ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แม้ว่าจะมีการปฏิรูประบบราชการ ลดจำนวนหน่วยงาน และแก้ไขปัญหอำนาจหน้าที่ที่ทับซ้อนกันแล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาการทับซ้อนของหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔) การป้องกันน้ำท่วม โดยปกติการป้องกันน้ำท่วมที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยมาตรการตามที่แต่ละหน่วยงานเห็นสมควร เช่น การสร้างคันกันน้ำเข้าสู่พื้นที่การขุดขยายคลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ แต่สิ่งที่เป็นปัญหา คือ การประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับป้องกันน้ำท่วม เนื่องจากไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรได้รับมอบหมายโดยตรง ดังนั้นจึงควรจะมีการมอบหมายให้หน่วยงาน เช่น กรมทรัพยากรน้ำมีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน

(๕) การพัฒนาอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับและอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน แม้จะได้มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ แต่มิได้หมายความว่าพัฒนาแหล่งน้ำจะดำเนินการไปอย่างเหมาะสม และแหล่งน้ำได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพเสมอไป เช่น ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ การพัฒนาแหล่งน้ำส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ การประกอบอาชีพประมง การขาดการบริหารจัดการและบำรุงรักษา เป็นต้น

(๖) ขาดความเป็นเอกภาพ จากการที่มีการบังคับใช้กฎหมายและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำหลายฉบับโดยขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมขาดความเป็นเอกภาพ ซึ่งมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด เช่น ในการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ปัจจุบันได้ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาขึ้น อย่างไรก็ตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ มีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรอง เนื้อหาสาระและการบังคับใช้กฎหมาย

/ยังไม่ครอบคลุม...

ยังไม่ครอบคลุมทุกกรณี ทั้งนี้ กฎหมายส่วนใหญ่มีความซ้ำซ้อนกันในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับชลประทาน ปัญหาความล่าช้าของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน บางฉบับได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน โดยมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันแต่อย่างใด จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับ

ในด้านนโยบายแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายด้านทรัพยากรแหล่งน้ำอยู่บ้างแล้ว แต่ยังคงขาดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพียงพอที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากการจัดทำนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาอยู่ในวงจำกัด โดยที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ ยิ่งไปกว่านั้นยังไม่มีแผนแม่บทที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

(๗) การบังคับใช้กฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ รัฐบาลยังไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย ข้อกำหนด มาตรการ และนโยบายการพัฒนาพื้นที่ตามที่ผังเมืองกำหนด และแผนการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ไว้ได้อย่างจริงจัง และไม่มีประสิทธิภาพ ผังเมืองที่วางไว้ไม่เหมาะสม มีการบังคับใช้ผังเมืองไม่ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันเหตุการณ์

๒.๑.๒ ผลการศึกษาวิจัยต่อแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะประเด็นที่ร่างกฎหมายทรัพยากรน้ำจะต้องคำนึงดังต่อไปนี้

๑) การกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการใช้น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่ต้องใช้น้ำมาก เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันที่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ มีความต้องการใช้น้ำมาก การกำหนดให้กิจการที่ต้องใช้น้ำมากต้องขออนุญาต ใช้น้ำน่าจะมีความเหมาะสม แทนที่จะปล่อยให้กิจการเหล่านั้นสามารถดึงน้ำไปใช้ได้โดยเสรีดังเช่นที่เป็นอยู่

๒) ร่างกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำควรกำหนดลำดับความสำคัญของสิทธิการใช้น้ำ โดยให้การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการดำรงชีพ และการใช้น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศมีความสำคัญเป็นลำดับแรก

๓) ควรกระจายอำนาจในการบริหารจัดการน้ำและการจัดสรรน้ำให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำ แทนที่จะปล่อยให้เป็นการตัดสินใจของหน่วยงานส่วนกลาง ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำของกรมทรัพยากรน้ำและร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของคณะทำงานได้กำหนดเรื่องนี้ไว้แล้ว แต่ร่างพระราชบัญญัตินโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของคณะอนุกรรมการวิสามัญยังไม่ได้กำหนด

๔) ในกรณีที่มีการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือปัญหาน้ำท่วม ควรมีการชดเชยอย่างเป็นธรรมให้แก่ลุ่มน้ำที่ต้องเสียประโยชน์หรือต้องรับภาระจากการผันน้ำ

๕) ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้การสนับสนุนข้อมูล งบประมาณและการสนับสนุนทางวิชาการให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดสรรน้ำ ควบคุมการใช้น้ำ การจัดการความขัดแย้งเรื่องน้ำตลอดจนอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ในลุ่มน้ำได้อย่างแท้จริง

/๖) การบูรณาการ...

๖) การบูรณาการภารกิจของหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมชลประทานและกรมทรัพยากรน้ำ โดยการทำให้องค์กรจัดการน้ำของทุกหน่วยงานมาอยู่ภายใต้แผนแม่บทและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการลุ่มน้ำ การกำหนดให้มีรัฐมนตรีรักษาการหลายคนโดยต่างมีอำนาจสั่งการตามความรับผิดชอบของตน จึงเป็นเรื่องที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะเท่ากับเป็นการรับรองให้มีการบริหารจัดการน้ำแบบแยกส่วนต่อไป โดยหลักการ คือ การเสนอโครงการของทุกหน่วยงานควรผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการลุ่มน้ำ และ กนช. ตามลำดับ ในการทบทวนร่างกฎหมายน้ำจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ.๒๔๘๕ หรือรวมกฎหมายดังกล่าวและร่างพระราชบัญญัติการจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เข้าเป็นฉบับเดียวกัน ซึ่งจะมีผลให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจในการบริหารและจัดสรรน้ำชลประทานด้วย ส่วนหน่วยงานใดหรือกระทรวงใดจะเป็นเจ้าภาพหลักตามกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับความคิดเห็นทางการเมือง และน่าจะเป็นที่ยอมรับได้หากไม่กระทบต่อหลักการสำคัญเรื่องการบริหารจัดการน้ำแบบระบบลุ่มน้ำ การกระจายอำนาจในการจัดสรรน้ำให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำ และการเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียในเขตลุ่มน้ำมีส่วนร่วมในกระบวนการ

๗) ร่างกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำควรเพิ่มเติมสาระเรื่องบทบาทและอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความชัดเจนมากขึ้น จากเดิมที่กำหนดบทบาทในการจัดการน้ำไว้อย่างกว้างๆ เพียงเล็กน้อย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกับชุมชน องค์กรผู้ใช้น้ำ และประชาชน และให้มีหน้าที่จัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่

๘) สำหรับประเด็นเรื่องการเก็บค่าใช้น้ำซึ่งเป็นประเด็นที่อ่อนไหวและมีเสียงคัดค้านมากนั้น มีความเห็นว่า ในเบื้องต้นน่าจะมีการเก็บค่าใช้น้ำจากกิจการที่ใช้น้ำมากและต้องขออนุญาตใช้น้ำตามหลักการ User Pays Principle ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้มีการลดการใช้น้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ

๒.๒ การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายโดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรน้ำร่วมกับสมาชิกองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) โครงการสานเสวนาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Maekong Water Dialogues) และองค์กรภาคประชาสังคม จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาร่างกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำในระดับภูมิภาคจำนวนทั้งสิ้น ๖ ครั้ง และส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) จำนวน ๑ ครั้ง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

๑) การกำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำ มีความเห็นว่า เนื่องจากที่ผ่านมาประเด็นการกำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำเป็นประเด็นที่ขัดแย้งกันมาโดยตลอดระหว่าง ๒ แนวคิด^๒ คือการกำหนดให้น้ำเป็นทรัพยากรของรัฐกับการกำหนดให้น้ำเป็นทรัพยากรของประชาชนหรือทรัพยากรของชาติ จึงมีความเห็นว่า การกำหนดให้น้ำเป็นทรัพยากรของรัฐ

/จะทำให้...

^๒ ดูเพิ่มเติมใน กิตติ วิสารถาณ. ไม่ปรากฏปี. การเมืองในกระบวนการกำหนดนโยบายสิทธิในน้ำของประเทศไทย ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาศิลปการระดับชาติ ครั้งที่ ๑. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น.๕๐๖-๕๒๐.

จะทำให้มีสิทธิเหนือทรัพยากรน้ำโดยเด็ดขาดในลักษณะเดียวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งรัฐนำไปให้สัมปทานกับเอกชนและส่งผลกระทบต่อประชาชนตามมา ดังนั้นจึงมีข้อเสนอในการกำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำตามหลักการจัดการทรัพยากรร่วม (Common Pool Resource)^๗ นอกจากนั้นควรรับรองสิทธิของชุมชนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้รับรองไว้แล้ว และกำหนดขอบเขตบทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐต่อประชาชนให้ชัดเจนเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

๒) การจัดองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีความเห็นว่า การจัดองค์กรไม่ควรรวมศูนย์อำนาจไว้กับส่วนกลางเป็นหลัก แต่ควรกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่ระดับพื้นที่ อันได้แก่ระดับลุ่มน้ำและลุ่มน้ำสาขา รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ทั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองได้รวมกลุ่มกันเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในท้องถิ่นของตนเอง

๓) ระบบใบอนุญาตใช้น้ำ การจัดเก็บค่าน้ำและกองทุนทรัพยากรน้ำ มีความเห็นว่า เนื่องจากปัจจุบันมีการดึงน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะไปใช้อย่างเสรีจนเกิดความขัดแย้งในการใช้น้ำขึ้น โดยรัฐเองก็ยังไม่มีความพร้อมในการควบคุมปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตามเบื้องต้นเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือเกษตรกรรายย่อย จึงมีความเห็นว่าควรนำระบบใบอนุญาตใช้น้ำและการจัดเก็บค่าใช้น้ำมาใช้กับกิจการประเภทที่มีการใช้น้ำปริมาณมากก่อน โดยค่าใช้น้ำที่จัดเก็บได้จะนำส่งเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำเพื่อนำไปใช้ในการอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการพัฒนาแหล่งน้ำต่อไป อนึ่ง ในกรณีของใบอนุญาตมีความเห็นว่าไม่ควรเปิดให้มีการจำหน่าย ถ้ายอนใบอนุญาตใช้น้ำได้อย่างเสรีเนื่องจากอาจนำไปสู่การผูกขาดทรัพยากรน้ำผ่านใบอนุญาตได้ในอนาคต นอกจากนั้น ร่างกฎหมายยังควรจัดลำดับสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นหลักประกันของประชาชนในการเข้าถึงน้ำเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนด้วย

๔) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำ มีความเห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นแหล่งรองรับน้ำในฤดูน้ำท่วมและแหล่งกักเก็บน้ำในฤดูแล้ง ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายในการควบคุมการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำที่ชัดเจน มีเพียงมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เรื่อง การทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเห็นควรกำหนดไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ให้ชัดเจน ในด้านมาตรการอนุรักษ์นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำแล้ว ควรกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำท้องถิ่นของตนได้ด้วย

๕) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤต มีความเห็นว่า ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติว่าด้วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้บริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตได้อยู่แล้ว จึงเห็นว่าร่างกฎหมายทรัพยากรน้ำควรมีสาระสำคัญในการเสริมหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

/เมื่อเกิดภาวะ...

^๗ ดูเพิ่มเติมใน ชล บุนนาค. ไม่ปรากฏปี. แนวคิดว่าด้วยการจัดการทรัพยากรร่วม : ประสบการณ์จากต่างประเทศและแนวคิดในประเทศไทย. คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป.

เมื่อเกิดภาวะวิกฤตโดยเฉพาะในด้านแผนยุทธศาสตร์และการแผนปฏิบัติการซึ่งจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้และเทคนิคเฉพาะด้าน

๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

คณะกรรมการปฏิรูปได้พิจารณา ศึกษา หลักการและเหตุผล โดยมีความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ดังนี้

๓.๑ หลักการ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิในทรัพยากรน้ำ

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ควรเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งนอกจากกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแล้ว ควรกำหนดบทบาทสิทธิ อำนาจและหน้าที่ของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน เอกชน และประชาชนทั่วไป ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เกิดความชัดเจน ดังนั้น จึงควรวางหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) สิทธิในทรัพยากรน้ำ โดยกำหนดให้น้ำเป็นทรัพยากรส่วนรวม แทนการกำหนดให้น้ำเป็นรัฐ ทั้งนี้ เพื่อยืนยันในหลักการพื้นฐานว่า การบริหารจัดการน้ำไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนจะต้องบริหารจัดการร่วมกัน

๒) รับประกันสิทธิในน้ำขั้นพื้นฐาน (Water Basic Rights) ประกอบด้วย การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตร หรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และการใช้น้ำตามจารีตประเพณี

๓) รับรองสิทธิชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ได้แก่ สิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ สิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีส่วนได้เสียสำคัญ และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิชุมชน สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว และสิทธิฟ้องคดีต่อหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่หน่วยงานนั้น

๔) กำหนดขอบเขตสิทธิในการใช้น้ำ โดยกำหนดให้บุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานของรัฐ มีสิทธิใช้น้ำเท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครอง โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่บุคคลอื่นหรือสาธารณะ

๕) การกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนการบริหารจัดการ แผนปฏิบัติการ การออกกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำอันอาจส่งผล

/กระทบ...

กระทบทั้งในด้านส่วนได้เสียของประชาชน ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพอนามัย หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อย่างน้อยต้องเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลต่อประชาชนอย่างทั่วถึง จัดให้มีการระดมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึงก่อนการดำเนินการดังกล่าว รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

๓.๒ การกำหนดโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการน้ำ

การจัดโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการน้ำโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการกระจายอำนาจไปยังระดับลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำสาขาและลุ่มน้ำย่อยแทนการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้กับหน่วยงานส่วนกลางเป็นหลัก ดังนั้น จึงกำหนดโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการน้ำออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาและองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๙ คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการเลือก เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานคนที่สอง และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานคนที่สาม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และผู้อำนวยการสำนักงานปรมาณูเพื่อชนบทคณะกรรมการลุ่มน้ำจำนวนเจ็ดคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสามคน และผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร จำนวนสามคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกรรมการดังกล่าวข้างต้นดำเนินการคัดเลือกจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวนหกคน เป็นกรรมการ และให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดเอกภาพในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการน้ำของประเทศ

๒) คณะกรรมการลุ่มน้ำ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะบริหารจัดการโดยใช้ระบบลุ่มน้ำ ซึ่งการกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำจะต้องคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและวิถีชีวิตของประชาชนประกอบด้วย เมื่อได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตลุ่มน้ำแล้ว ให้แต่ละลุ่มน้ำมีคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเรียกว่าคณะกรรมการลุ่มน้ำ ประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำ แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

/ในภาวะ...

ในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช.ให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำหรือลุ่มน้ำ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ ประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

๓) คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ในเขตลุ่มน้ำสาขาให้มีคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา” ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนภาคประชาสังคม โดยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขาของตน เช่น จัดทำแผนปฏิบัติการในลุ่มน้ำสาขา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำ และระหว่าง องค์กรผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำสาขา จัดสรรการใช้น้ำประเภทที่สองและประเภทที่สาม ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้ง เสริมสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสาขา เป็นต้น

๔) องค์กรผู้ใช้น้ำ บุคคลหลายคนซึ่งรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ร่วมกัน และให้หมายรวมถึงกลุ่มผู้ใช้น้ำตามจารีตประเพณี ซึ่งประสงค์จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ให้จัดแจ้ง ต่อสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อสร้างจิตสำนึก ของประชาชน การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ กำหนดให้กองทุนมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรผู้ใช้น้ำสำหรับการ ดำเนินการดังกล่าว

๓.๓ แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

เพื่อให้เกิดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมีทิศทางที่ชัดเจน เกิดความเป็น เอกภาพและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีจำนวนมากนั้น จึงควรกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์การบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติขึ้นโดยมีการทบทวนหรือปรับปรุงทุก ๕ ปี โดยมีหลักการดังนี้

๑) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จะเน้นการเสนอแผน ยุทธศาสตร์จากล่างขึ้นบน โดยต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ ลุ่มน้ำสาขา ระดับลุ่ม น้ำและระดับชาติ

๒) เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ควรกำหนดให้แผน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ใช้เป็นกรอบแนวทางในการ จัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานรัฐต่างๆ รวมทั้งมีผลผูกพันให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

/ที่เกี่ยวข้อง...

ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ รายงานต่อคณะรัฐมนตรีและเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๓) กำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีอำนาจในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบแผนการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีด้วย

๔) ให้นายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการวางแผนและการจัดทำผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินต้องคำนึงถึงแผนยุทธศาสตร์ด้วย

๓.๔ การจัดสรรน้ำ

การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ อุปโภคบริโภคในครัวเรือน การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อจาริตประเพณี รักษาระบบนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และการอุตสาหกรรมในครัวเรือน การใช้น้ำประเภทที่สี่ ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ การอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว และการผลิตพลังงานไฟฟ้า การใช้น้ำประเภทที่ห้า ได้แก่ การใช้น้ำทุกประเภทเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก อาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้า ซึ่งเป็นกิจการที่ต้องใช้น้ำจำนวนมากหรืออาจมีผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ จะต้องได้รับใบอนุญาตในการใช้น้ำและค่าใช้น้ำตามหลักผู้ใช้เป็นผู้จ่าย

อย่างไรก็ตามการจัดสรรน้ำและการใช้น้ำให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย การใช้น้ำตามจาริตประเพณี และการใช้น้ำเพื่อรักษาบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำของประชาชน

๓.๕ กลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ควรนำรายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าใช้น้ำที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายนี้ จัดตั้งเป็นกองทุน ๑ แห่ง เรียกว่า “กองทุนทรัพยากรน้ำ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้ (๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำหรือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก ผูกอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

/ทั้งนี้...

ทั้งนี้ ในด้านสถานภาพและการบริหารจัดการกองทุน ควรกำหนดให้กองทุนมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐและมีฐานะเป็นนิติบุคคลในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคณะกรรมการบริหารกองทุนขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ อธิบดีกรมบัญชีกลาง และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านทรัพยากรน้ำ ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค หรือด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ และให้ผู้จัดการกองทุนเป็นกรรมการและเลขานุการ

๓.๖ การบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤต

ปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกฎหมายหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ อย่างไรก็ตามการเกิดอุทกภัยหรือการเกิดภัยแล้งอันเป็นสาธารณภัยที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ ฐานข้อมูลและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในขณะเกิดภาวะวิกฤตอันเป็นสาธารณภัย ดังนั้นจึงควรจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤตไว้เป็นการล่วงหน้า โดยบูรณาการร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

๑) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแต่ละลุ่มน้ำไว้เป็นการล่วงหน้า และเสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบและนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้แผนระดับยุทธศาสตร์และแผนระดับพื้นที่มีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัดในลุ่มน้ำนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจประสานความร่วมมือและตัดสินใจร่วมกับผู้อำนวยการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อดำเนินการตามแผน

๒) การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤต

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (ก) ออกคำสั่งให้บุคคลใดทำการเก็บ กัก ระบายน้ำหรือเกลี่ยน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- (ข) ใช้ที่ดินของบุคคลใดเพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สืบน้ำผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์
- (ค) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริง
- (ง) ออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลใดต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการ

/ในการปฏิบัติ...

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์ ลักษณะ และวันเวลาในการใช้ที่ดินด้วย เว้นแต่กรณีฉุกเฉินให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

อย่างไรก็ตามกรณีที่มีการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน หรือในกรณีที่บุคคลใดต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่และการปฏิบัติการดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเพียงผู้เดียว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมให้แก่บุคคลนั้นด้วย

๓.๗ มาตรการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

๑) พื้นที่ต้นน้ำและแหล่งน้ำซับซึม

ในกรณีที่พื้นที่ใดเป็นแหล่งน้ำ ให้ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำ มีอำนาจเสนอเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

๒) พื้นที่ชุ่มน้ำ

เพื่อสงวนรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำไว้เป็นแหล่งรองรับน้ำและแหล่งเก็บหรือกักน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำ กำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการสำรวจและจัดทำข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำและเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำระดับประเทศและพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่น และสามารถกำหนดมาตรการคุ้มครอง พื้นฟู และอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำนั้นได้ โดยให้คณะกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม และการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้

ทั้งนี้ ในกรณีของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะต้องดำเนินการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดก่อน โดยให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา หรือองค์กรผู้ใช้น้ำอาจทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกอบการพิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพด้วยก็ได้

นอกจากนั้น ยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการหรือกิจกรรมตามวรรคหนึ่งต้องจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้เสีย และต้องนำเอาผล การรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว พร้อมทั้งคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจพร้อมทั้งให้คำชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวในแต่ละประเด็นเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่คำชี้แจงเหตุผลดังกล่าวต่อสาธารณะและเผยแพร่บนเว็บไซต์ด้วย

๓) มาตรการอนุรักษ์**(๑) เขตคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ**

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้ได้

- ก. กำหนดห้ามการกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ
- ข. กำหนดมาตรการในการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น
- ค. กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ
- ง. กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

เมื่อกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น เว้นแต่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ แต่ถ้าการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องเสียหายหรือขาดประโยชน์ที่เคยได้รับเกินสมควร ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมด้วย

(๒) ข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตท้องที่การปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๓) การฟื้นฟูความเสียหายของทรัพยากรน้ำ

กำหนดให้ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำนั้น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจัดความเสียหาย และทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

/(๔) การป้องกัน...

(๔) การป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรน้ำ

ก. กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นลักษณะเป็นการเท ทิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง

ข. กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีลักษณะเป็นการทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล

๓.๘ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

นอกจากการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจหน้าที่ทั่วไปของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นการเฉพาะ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้น และทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ เช่น กรณีการเก็บ กัก หรือใช้น้ำจนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิด หรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือเสียหายเกินสมควรแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือสาธารณะ การเท ทิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง หรือการทำลาย เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศแหล่งน้ำ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล เป็นต้น

๓.๙ ความรับผิดทางแพ่ง

๑) ลักษณะของความผิด

ในกรณีที่บุคคลได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมาย จนทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำหรือใช้ทรัพยากรน้ำโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย หรือผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงหรือเป็นพิษอย่างรุนแรง แม้จะมีได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ กำหนดให้บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

๒) ประเภทของค่าสินไหมทดแทน

(ก) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(ข) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม

/(ค) ค่าใช้จ่าย...

(ค) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เนื่องจากความเสียหายนั้น

(ง) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

(จ) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการเพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(ฉ) มูลค่าของทรัพยากรน้ำที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(ช) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำให้คืนกลับสู่สภาพเดิม

(ซ) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (ช) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(ณ) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่น ๆ อันพึงเกิดในอนาคต

๓) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการฟ้องคดีและเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

กำหนดให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลทรัพยากรน้ำในแหล่งน้ำที่เกิดความเสียหายเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยร้องขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีในศาล เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับการที่ทรัพยากรน้ำเสียหายได้ ในกรณีแหล่งน้ำที่เกิดความเสียหายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ให้ กนช. สั่งการให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำ มีอำนาจในการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ด้วย

๔) การลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน

กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำได้รับการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามสัดส่วนที่ได้กระทำ ในกรณีที่ผู้นั้นได้กระทำตามคำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำ เพื่อให้มีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรการทำให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำอย่างจริงจังโดยผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย

/๓.๑๐ บทกำหนดโทษ...

๓.๑๐ บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษเป็น ๒ ลักษณะ คือ (๑) โทษปรับทางปกครอง กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ บทกำหนดโทษแตกต่างกันไปตามลักษณะความผิดและความรุนแรง และ (๒) โทษทางอาญา การกระทำผิดทั่วไปกำหนดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้การกระทำความผิด ได้แก่ การเททิ้งระบาย หรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ จนส่งผลให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง และกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีลักษณะเป็นการทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล เป็นโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จึงขอเสนอบันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ พร้อมร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป

(ศาสตราจารย์คณิต ณ นคร)

ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

๗ มกราคม ๒๕๕๘

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

เหตุผล

โดยที่บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบกับรัฐต้องดำเนินการจัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล อีกทั้งทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวมซึ่งมี ความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มี ประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและมีความสมดุลยั่งยืน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำนั้น ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ขาดการบูรณาการและขาดความเป็นเอกภาพ ประกอบกับขาดการส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาน้ำท่วม การขาดแคลนน้ำ การแย่งชิงน้ำ มลพิษทางน้ำ การสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ และการสูญเสียความสมดุลของน้ำในระบบนิเวศแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน

ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การพัฒนา การคุ้มครอง อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ การจัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในแต่ละลุ่มน้ำ ตลอดจนการ จัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง องค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

.....

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา .. ประกอบกับมาตรา .. มาตรา .. มาตรา .. และมาตรา .. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่ทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ รวมถึงทรัพยากรน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำในบรรยากาศ น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน น้ำในทะเลอาณาเขต คลอง แม่น้ำ หนอง บึง พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งต้นน้ำ แหล่งเก็บหรือกักน้ำ แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่ประเทศไทยอาจนำมาใช้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น และให้หมายความรวมถึงระบบนิเวศของแหล่งน้ำด้วย

“แหล่งต้นน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ตอนบนของลำน้ำซึ่งล้อมรอบด้วยสันเขาหรือสันปันน้ำที่รับน้ำฝนตกลงมาทำให้ไหลลงไปรวมเป็นร่องลำน้ำ และให้หมายความรวมถึงแหล่งน้ำพุ น้ำผุด น้ำซับ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอันเป็นต้นกำเนิดของน้ำด้วย

“ลุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำ

“พื้นที่ชุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกินหกเมตร

“แหล่งน้ำขนาดเล็ก” หมายความว่า แหล่งน้ำที่เกิดจากการสร้างฝายหรือประตูระบายน้ำ อ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ หนอง บึง สระน้ำ บ่อน้ำตื้น และบ่อน้ำบาดาล

“แหล่งน้ำสาธารณะ” หมายความว่า แหล่งน้ำที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

“การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า กระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

“การใช้น้ำ” หมายความว่า การทำกิจกรรมในแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การประปา การผลิตพลังงาน การคมนาคม การรักษาระบบนิเวศ หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะทำให้น้ำมีปริมาณเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม

“การใช้น้ำตามจารีตประเพณี” หมายความว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ได้ประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาของชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

“ภาวะวิกฤติ” หมายความว่า สถานการณ์ที่อยู่ในขั้นล่อแหลมที่จะเกิดสาธารณภัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ หรือการเกิดสาธารณภัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เช่น ภาวะน้ำท่วม ภาวะขาดแคลนน้ำ ภาวะน้ำเสีย

“องค์กรผู้ใช้น้ำ” หมายความว่า บุคคลหลายคนซึ่งรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกัน และให้หมายความรวมถึงกลุ่มผู้ใช้น้ำตามจารีตประเพณีด้วย

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนทรัพยากรน้ำ

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนทรัพยากรน้ำ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งด้วย

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ” หมายความว่า คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สิทธิในทรัพยากรน้ำ

.....

มาตรา ๖ ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวม

มาตรา ๗ สิทธิในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และการใช้น้ำตามจารีตประเพณี เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

มาตรา ๘ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีสิทธิอย่างน้อยในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑)สิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

(๒)สิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๓)สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีส่วนได้เสียสำคัญ และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

(๔)สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิชุมชน

(๕)สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

(๖)สิทธิฟ้องคดีต่อหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น

มาตรา ๙ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน มีสิทธิเก็บ กักหรือใช้น้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครอง โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่บุคคลอื่นหรือสาธารณะ

มาตรา ๑๐ บุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานของรัฐ มีสิทธิใช้น้ำเท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครอง โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่บุคคลอื่นหรือสาธารณะ

มาตรา ๑๑ การกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนการบริหารจัดการ แผนปฏิบัติการ การออกกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำอันอาจส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านส่วนได้เสียของประชาชน ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพอนามัย หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อย่างน้อยดังต่อไปนี้

(๑)เปิดเผยข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลต่อประชาชนอย่างทั่วถึง

(๒)จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึงก่อนการดำเนินการดังกล่าว

(๓)สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

หมวด ๒

องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

.....

ส่วนที่ ๑

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

.....

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” หรือเรียกโดยย่อว่า “กนช.” ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

(๒) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๕) เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานคนที่สอง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานคนที่สาม

(๓) ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๔) ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนเจ็ดคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนสามคน และผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกรรมการตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ดำเนินการคัดเลือกจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวนหกคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ และบุคคลอื่นจำนวนไม่เกินสองคนซึ่ง กนช. กำหนดเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๕) คนหนึ่ง เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๔) ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๑๓ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารราชการการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๑๔ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) กนช. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการเท่าที่มีอยู่ให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะทุจริตหรือบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) พ้นจากการเป็นกรรมการลุ่มน้ำ หรือพ้นจากการเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔)

(๗) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) และ (๕) กรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕)

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นรองประธานคนที่หนึ่งตามมาตรา ๑๒ (๒) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๔ ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๑๒ วรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับการคัดเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนเหลืออยู่

ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๔ ให้เริ่มดำเนินการคัดเลือกตามมาตรา ๑๒ วรรคสี่ หรือในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๔ ให้กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลง ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๕) อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวันจะไม่ดำเนินการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการเข้ามาแทน ให้ถือว่า กนช. มีองค์ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๑๘ การประชุม กนช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคณะกรรมการ

ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการคนที่หนึ่งไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการทั้งสองไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สามเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการทั้งสามไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและหรือมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๙ ให้ กนช. ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ให้มีการประชุม กนช. ไม่น้อยกว่าปีละสามครั้ง

มาตรา ๒๐ กนช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไป รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

(๒) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และให้คำแนะนำการดำเนินการตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ

(๓) กำกับ ติดตาม และตรวจสอบแผนการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตรากฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการจัดการน้ำระหว่างประเทศ

(๕) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๖) กำหนดขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๖

(๗) จัดสรรเงินส่วนแบ่งค่าใช้น้ำ ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำ ค่าสินไหมทดแทน และค่าปรับให้แก่กองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘ (๓) (๔) และ (๕)

(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๙) สนับสนุนประชาชนให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

การดำเนินการตาม (๑) ให้นำแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำตามมาตรา ๓๑ (๑) และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำตามมาตรา ๓๑ (๒) มาประกอบการจัดทำ โดยให้เกิดการบูรณาการระหว่างลุ่มน้ำและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ

มาตรา ๒๑ ให้ กนช. ทบทวนหรือปรับปรุงนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ตามมาตรา ๒๐ (๑) ทุกสี่ปี โดยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลง

การจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ตามมาตรา ๒๐ (๑) หรือการปรับปรุงนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ตามวรรคหนึ่ง ให้ กนช. ชี้แจงเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่ กนช. ประกาศกำหนด และให้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้มีผลใช้บังคับ

ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำปฏิบัติตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ตามวรรคสาม

ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการวางแผนและการจัดทำผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินต้องคำนึงถึงแผนยุทธศาสตร์ตามวรรคสามด้วย

มาตรา ๒๒ ให้ กนช. จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ตามมาตรา ๒๐ (๑) และมาตรา ๒๑ เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

รายงานตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑)การบริหารโครงการหรือแผนงาน การพัฒนาในโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

(๒)ภาวะวิกฤติ

(๓)ผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ

(๔)ผลการบริหารจัดการความสมดุลน้ำของแต่ละลุ่มน้ำ

(๕)การบังคับใช้กฎหมายและปัญหาอุปสรรค

(๖)ประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้ง ในภาพรวมและในระดับลุ่มน้ำ

(๗)ความพึงพอใจ ข้อร้องเรียน และร้องทุกข์ของประชาชน

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมาย และอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามอำนาจหน้าที่ของ กนช. เพื่อเสนอรายงานต่อ กนช. หรือดำเนินการตามที่ กนช. มอบหมายก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ กนช. หรือคณะกรรมการที่ กนช. มอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาได้ ในการนี้อาจเรียกบุคคลใดมาชี้แจงด้วยก็ได้

มาตรา ๒๕ ให้กรมทรัพยากรน้ำในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๔) ศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๕) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบเตือนภัย

(๖) จัดทำแผนงบประมาณประจำปีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๗) จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำและแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

(๘) จัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้า และนำส่งเงินดังกล่าวเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำ

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

ส่วนที่ ๒

ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ

.....

มาตรา ๒๖ การกำหนดลุ่มน้ำให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้มีแผนที่แสดงเขตลุ่มน้ำแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และให้แผนที่ดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๖ แล้ว ให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วย

(๑) ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค เป็นกรรมการ

(๒) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำนั้นซึ่งคัดเลือกกันเอง จำนวนไม่เกินแปดคน เป็นกรรมการ

(๓) ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำนั้นซึ่งคัดเลือกกันเอง จำนวนไม่เกินแปดคน เป็นกรรมการ โดยให้มีผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำที่เป็นเกษตรกรอย่างน้อยกึ่งหนึ่ง

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเป็นผู้แทนสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนไม่เกินสี่คน เป็นกรรมการ

กรณีลุ่มน้ำใดมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล ให้ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการตาม (๑) ด้วย

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการ และเลือกกรรมการอีกสองคนเป็นรองประธานกรรมการ

ให้อำนาจการสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นเลขานุการและอาจแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๔) ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๘ กรรมการลุ่มน้ำมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๒๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑)ตาย

(๒)ลาออก

(๓)กนช. มีมติให้ออก เพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔)เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕)ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖)พ้นจากการเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๓๐ ให้นำมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑)จัดทำแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช. โดยต้องคำนึงถึงศักยภาพของลุ่มน้ำ การวางผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และต้องมีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

(๒)จัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช.

(๓)ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรน้ำเพื่อประกอบการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการพัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

(๔)ให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา

(๕)จัดทำข้อตกลงระหว่างลุ่มน้ำ กรณีการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ

(๖)ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำหรือลุ่มน้ำ

(๗)กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๘)ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำภายในลุ่มน้ำสาขา ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการระงับข้อพิพาทให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

(๙)ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่จัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็กอย่างน้อยทุกสองปีเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งน้ำขนาดเล็กของลุ่มน้ำ

(๑๐)ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวและเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๑๑)เสนอแนะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๗๙

(๑๒)ประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๑๓)จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อ กนช. และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๔)ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

การดำเนินการตาม (๑) (๒) (๔) (๕) และ (๖) ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนที่อยู่ในลุ่มน้ำสาขาและผู้มีส่วนได้เสีย

มาตรา ๓๒ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร

องค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาต้องประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนภาคประชาสังคม

จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๓๓ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑)จัดทำแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำสาขาเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๒)กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำ และระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำสาขาเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อให้ความเห็นชอบ

(๓) จัดสรรการใช้น้ำประเภทที่สองและประเภทที่สามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ (๒) ซึ่งคณะกรรมการลุ่มน้ำเห็นชอบ

(๔)จัดทำข้อตกลงระหว่างลุ่มน้ำสาขา กรณีการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำสาขา

(๕)ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการระงับข้อพิพาทให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำประกาศกำหนด

(๖)ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสาขา

(๗)ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสาขา

(๘) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๙)ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

มาตรา ๓๔ ให้นำมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

องค์กรผู้ใช้น้ำ

.....

มาตรา ๓๕ องค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งประสงค์จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ให้จัดแจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ องค์กรผู้ใช้น้ำที่ได้จัดแจ้งตามมาตรา ๓๕ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑)การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒)การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชน

(๓)การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔)การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ให้กองทุนมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสนับสนุนงบประมาณให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนประกาศกำหนด

หมวด ๓

กองทุนทรัพยากรน้ำ

.....

ส่วนที่ ๑

การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของกองทุน

.....

มาตรา ๓๗ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนทรัพยากรน้ำ” เป็นหน่วยงานของรัฐและมีฐานะนิติบุคคล ในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ

คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๓๘ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(๑) ทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้

(๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี

(๓) ส่วนแบ่งค่าใช้น้ำและค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำตามพระราชบัญญัตินี้ตามอัตราที่ กนช. กำหนด

(๔) ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๘๘ (๖) และ (๙)

(๕) ค่าปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๖) ค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของกองทุน

(๗) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้

(๘) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

เงินและทรัพย์สินที่เป็นของกองทุนไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

มาตรา ๓๙ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำหรือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก ฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔) ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

มาตรา ๔๐ กิจการของกองทุนไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

ผู้จัดการ พนักงานและลูกจ้างของกองทุนต้องได้รับความคุ้มครองไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่ง

ส่วนที่ ๒

การบริหารกองทุน

.....

มาตรา ๔๑ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนทรัพยากรน้ำ” ประกอบด้วย

(๑) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๔) เป็นประธานกรรมการ

(๒) อธิบดีกรมบัญชีกลาง และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๓) ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านทรัพยากรน้ำ ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค หรือด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้จัดการกองทุนเป็นกรรมการและเลขานุการ และบุคคลอื่นไม่เกินสองคนซึ่งคณะกรรมการกองทุนกำหนดเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๔) คนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๔๒ให้นำมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา ๔๑ (๓) และ (๔) ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ให้นำมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย วางแผนและควบคุมดูแลกิจการของกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อใช้ในการ
ตามมาตรา ๓๙ ทั้งนี้ สัดส่วนการจัดสรรเงินกองทุนต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของรายได้จากการจัดเก็บค่าใช้น้ำในลุ่มน้ำนั้น

(๓)ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ แผนการใช้จ่ายเงิน และงบประมาณประจำปีของกองทุน

(๔)ออกข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างของกองทุน

(๕)ออกข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติงานของผู้จัดการกองทุนและการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนผู้จัดการกองทุน

(๖)กำกับดูแลการดำเนินงานของผู้จัดการกองทุน

(๗)จัดทำงบการเงินและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อ กนช.

(๘)ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

การออกระเบียบของคณะกรรมการกองทุนตาม (๖) ต้องได้รับความเห็นชอบจาก กนช.

มาตรา ๔๕ ให้มีผู้จัดการคนหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของกองทุนขึ้นตรงต่อคณะกรรมการกองทุน และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของกองทุน

ให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้แต่งตั้งผู้จัดการกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ กนช. ประกาศกำหนด

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของผู้จัดการกองทุนให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๔๖ ให้ผู้จัดการกองทุนได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด โดยความเห็นชอบของ กนช. โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

มาตรา ๔๗ ให้ผู้จัดการกองทุนเป็นผู้แทนของกองทุนในกิจการของกองทุนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก

ผู้จัดการกองทุนอาจมอบอำนาจให้บุคคลใดกระทำการกิจการเฉพาะอย่างแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนประกาศกำหนด

มาตรา ๔๘ การบัญชีของกองทุนให้จัดทำมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป โดยต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับกิจการของกองทุนและรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการกองทุนทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามปีงบประมาณ

มาตรา ๔๙ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณทุกปี ให้กองทุนจัดทำงบการเงินของกองทุนส่งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบก่อนเสนอให้ กนช. ทราบ และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อทราบต่อไป

หมวด ๔ การจัดสรรน้ำ

.....

มาตรา ๕๐ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ

(๑)การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ อุปโภคบริโภคในครัวเรือน

(๒)การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อจารีตประเพณี รักษาระบบนิเวศและการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

(๓)การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และ
การอุตสาหกรรมในครัวเรือน

(๔)การใช้น้ำประเภทที่สี่ ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ การอุตสาหกรรม
การบริการ การท่องเที่ยว และการผลิตพลังงานไฟฟ้า

(๕)การใช้น้ำประเภทที่ห้า ได้แก่ การใช้น้ำทุกประเภทเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก อาจ
ก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการกำหนดปริมาณการใช้น้ำ ประเภท และกิจการเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง
ให้เป็นตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๕๑ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคใน
ครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย การใช้น้ำตามจารีตประเพณี และการใช้น้ำเพื่อรักษา
ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นลำดับแรก

มาตรา ๕๒ การใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าตามมาตรา ๕๐ ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต
การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าให้เป็นไปตามที่ระเบียบ กนช. กำหนด

ห้ามมิให้จำหน่าย หรือโอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่เป็นการโอนโดยผลของกฎหมาย

มาตรา ๕๓ ก่อนการออกใบอนุญาตการใช้น้ำตามมาตรา ๕๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สมดุลน้ำใน
ลุ่มน้ำและลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องก่อน ถ้าหากมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ และสอดคล้องกับรายงานประเมินสิ่งแวดล้อมระดับ
ยุทธศาสตร์ในระดับลุ่มน้ำนั้น จึงจะอนุญาตได้

มาตรา ๕๔ ในการยื่นขออนุญาตใช้น้ำตามมาตรา ๕๒ ผู้ขอต้องยื่นแผนการบริหารจัดการน้ำมาพร้อมกับคำขอด้วย

แผนการบริหารจัดการน้ำตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับแหล่งน้ำสาธารณะที่จะใช้ ประมาณการปริมาณน้ำที่จะใช้หรือจะเก็บหรือกักไว้เพื่อใช้ สถานที่เก็บหรือกักน้ำ วิธีการใช้น้ำ รวมถึงการบำรุงรักษา พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำสาธารณะนั้นด้วย

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตใช้น้ำมีสถานที่เก็บหรือกักน้ำไว้โดยเฉพาะต้องดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำที่เก็บหรือกักไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำท่วมหรือเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ

แผนบริหารจัดการน้ำที่เก็บหรือกักไว้ในภาวะน้ำท่วมอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันมิให้น้ำที่เก็บหรือกักไว้ล้นออกไปนอกสถานที่เก็บหรือกักน้ำจนอาจก่อให้เกิดน้ำท่วม หรือไปเพิ่มปริมาณน้ำที่ท่วมอยู่แล้วให้มากขึ้นไปอีก

แผนบริหารจัดการน้ำที่เก็บหรือกักไว้เมื่อเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๕๖ หลักเกณฑ์ วิธีการ อัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและอัตราค่าใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าตามมาตรา ๕๐ ให้เป็นไปตามที่ กนช.ประกาศกำหนด

มาตรา ๕๗ ให้สำนักงานเลขาธิการ กนช. มีอำนาจจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าตามมาตรา ๕๐ และนำส่งเงินดังกล่าวเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘ (๓) ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการนำส่งเงินที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๕๘ ในการออกใบอนุญาตการใช้น้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้

การกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณน้ำสูงสุดที่จะอนุญาตให้มีการใช้หรือเก็บหรือกักไว้เพื่อใช้ กำหนดเวลาที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะขึ้นมาใช้ บริเวณที่จะให้นำน้ำขึ้นมาได้ สถานที่เก็บหรือกักน้ำ และบริเวณที่จะใช้น้ำ ตลอดจนเงื่อนไขอื่นอันจำเป็นแก่การควบคุมปริมาณและคุณภาพของน้ำ

มาตรา ๕๙ ใบอนุญาตการใช้น้ำที่ออกไปแล้วนั้น ถ้าต่อมากฎหมายหรือสาระสำคัญแห่งพหุติการณได้เปลี่ยนแปลงไป หรือมีเหตุสำคัญเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติได้

มาตรา ๖๐ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ การควบคุมการใช้น้ำและการจัดเก็บค่าใช้น้ำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องดำเนินการติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้ และเก็บข้อมูลที่จำเป็นในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าทำการตรวจสอบ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเก็บข้อมูลที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๖๑ กรณีที่ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือตามคำสั่งที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดก่อนมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้

หากผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตตามระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา ๕๒ วรรคสอง

การสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามวรรคสองให้กำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินครั้งละหกสิบวัน

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำ หรือผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำไม่พอใจคำสั่งเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การกำหนดเงื่อนไขในใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นอุทธรณ์และวิธีการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๓ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คณะหนึ่งซึ่ง กนช. แต่งตั้ง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน

ให้กรรมการพิจารณาอุทธรณ์เลือกกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการพิจารณาอุทธรณ์

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำแต่งตั้งข้าราชการของกรมทรัพยากรน้ำ เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๖๔ให้นำมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๕

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ

.....

มาตรา ๖๕ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแต่ละลุ่มน้ำไว้เป็นการล่วงหน้า

มาตรา ๖๖ เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๖๕ แล้วให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบและนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ

แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัดในลุ่มน้ำนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มาตรา ๖๗ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจประสานความร่วมมือและตัดสินใจร่วมกับผู้อำนวยการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อดำเนินการตามแผนมาตรา ๖๖ วรรคสอง

มาตรา ๖๘ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการและทบทวนแผนการบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๖๙ นอกจากที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วย

มาตรา ๗๐ เพื่อประโยชน์ของการป้องกันและบรรเทาภาวะวิกฤติตามแผนมาตรา ๖๖ วรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑)ออกคำสั่งให้บุคคลใดทำการเก็บ กัก ระบายน้ำหรือเปลี่ยนน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- (๒)ใช้ที่ดินของบุคคลใดเพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สูดน้ำผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์
- (๓)เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริง
- (๔)ออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลใดต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการ

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการตาม (๒) และ (๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์ ลักษณะ และวันเวลาในการใช้ที่ดินด้วย เว้นแต่กรณีฉุกเฉินให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินเพื่อดำเนินการตาม (๒) และ (๓) ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในกรณีที่บุคคลใดต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่และการปฏิบัติ การดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเพียงผู้เดียว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมให้แก่บุคคลนั้นด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนตามวรรคสาม และวรรคสี่ ให้เป็นตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

มาตรา ๗๑ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๗๐ (๒) และ (๓) ให้กระทำในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

หากมีความจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการต่อเนื่องจากเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งหรือมีกรณีฉุกเฉิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการในเวลาอื่นนอกจากเวลาดังกล่าวตามวรรคหนึ่งได้

หมวด ๖

มาตรการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

.....

ส่วนที่ ๑

แหล่งต้นน้ำ

.....

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำเห็นว่า พื้นที่ใดมีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำอันควรอนุรักษ์ ให้ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อ กนช. เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๒

พื้นที่ชุ่มน้ำ

.....

มาตรา ๗๓ เพื่อสงวนรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำไว้เป็นแหล่งรองรับน้ำและแหล่งเก็บหรือกักน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการสำรวจและจัดทำข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำระดับประเทศและพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่น

การขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำตามวรรคหนึ่งให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกพื้นที่ชุ่มน้ำและวิธีการขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนด

ในการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำอาจกำหนดมาตรการคุ้มครอง พื้นฟู และอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๗๗ ด้วยก็ได้

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่พื้นที่ชุ่มน้ำใดยังมิได้กำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจแนวเขตและจัดทำหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามประมวลกฎหมายที่ดินสำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำนั้นด้วย

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึง

มาตรา ๗๕ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม และการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามมาตรา ๗๓ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดทำรายงานเสนอต่อ กนช. อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ส่วนที่ ๓

มาตรการอนุรักษ์

.....

มาตรา ๗๖ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินโครงการหรือกิจกรรมซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา ๗๓ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด

คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา หรือองค์กรผู้ใช้น้ำอาจทำความเข้าใจและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกอบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามวรรคหนึ่งได้

ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการหรือกิจกรรมตามวรรคหนึ่งต้องจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้เสีย และต้องนำเอาผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว พร้อมทั้งคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจพร้อมทั้งให้คำชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวในแต่ละประเด็นเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่คำชี้แจงเหตุผลดังกล่าวต่อสาธารณะและเผยแพร่บนเว็บไซต์ด้วย

มาตรา ๗๗ หลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำและอนุรักษทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้ได้ ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

(๑) กำหนดห้ามการกระทำการใดๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ

(๒) กำหนดมาตรการในการสงวน การอนุรักษ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ

(๔) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องที่ หรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ปฏิบัติการให้สอดคล้องหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่งด้วย

ในกรณีกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเดียวกันหรือในเรื่องเดียวกัน ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งกำหนด เว้นแต่กรณีกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นตามกฎหมายดังกล่าวนั้นมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการไปตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๗๘ เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๗ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๗ ใช้บังคับและจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อทรัพยากรน้ำ รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ แต่ถ้าการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องเสียหายหรือขาดประโยชน์ที่เคยได้รับเกินสมควร ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมด้วย

มาตรา ๗๙ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการนี้ได้

ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตท้องที่การปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

มาตรา ๘๐ ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำนั้น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

มาตรา ๘๑ ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาด้านเทคนิคและด้านวิชาการ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู และบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา องค์กรผู้ใช้น้ำ และประชาชน

มาตรา ๘๒ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นลักษณะเป็นการเททิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษ แก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๓ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีลักษณะเป็นการทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล

หมวด ๗

การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

.....

มาตรา ๘๔ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำ สำนวน หรือเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้

มาตรา ๘๕ ในกรณีที่มีหลักฐานอันสมควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘๗ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ในกรณีที่ผู้นั้นได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เก็บ กักหรือใช้น้ำตามมาตรา ๘ จนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือสาธารณะ

(๒) เท ทิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง

(๓) ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล

หมวด ๘

ความรับผิดชอบทางแพ่ง

.....

มาตรา ๘๘ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำหรือใช้ทรัพยากรน้ำโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงหรือเป็นพิษอย่างรุนแรง ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแม้จะมิได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๘๘ ให้รวมถึง

(๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม

(๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น

(๔) ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

(๕) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการเพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำให้คืนกลับสู่สภาพเดิม

(๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (๗) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(๙) ค่าเสียหายต่อเนื้อที่อื่น ๆ อันพึงเกิดในอนาคต

ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลทรัพยากรน้ำในแหล่งน้ำที่เกิดความเสียหายเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในศาลเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับการที่ทรัพยากรน้ำเสียหายได้ตามที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลทรัพยากรน้ำนั้นมีคำขอ

ในกรณีแหล่งน้ำที่เกิดความเสียหายจากการกระทำตามวรรคหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ให้ กนช. สั่งการให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

เพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีชื่อเสียงหาผลกำไร หรือ คณะกรรมการลุ่มน้ำสามารถฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามบทบัญญัติมาตรานี้ได้ ทั้งนี้ ค่าสินไหมทดแทนตาม (๖) หรือ (๙) ให้นำส่งเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘ (๔)

มาตรา ๘๙ ในกรณีที่ความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำเกิดจากการกระทำของลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้รับจ้าง ให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้างของบุคคลนั้นต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามความในหมวดนี้ด้วย ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของนายจ้าง ตัวการ และผู้ว่าจ้างในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำเป็นนิติบุคคล ให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลดังกล่าวด้วย ถ้าการกระทำของผู้นั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมีส่วนทำให้นิติบุคคลนั้นกระทำการดังกล่าว

มาตรา ๙๐ ในกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำได้กระทำตามคำสั่งตามมาตรา ๘๐ และมีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามสัดส่วนที่ได้กระทำ

หมวด ๙

บทกำหนดโทษ

.....

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

.....

มาตรา ๙๑ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย

ส่วนที่ ๒

โทษปรับทางปกครอง

.....

มาตรา ๙๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจลงโทษปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในการลงโทษปรับทางปกครอง ให้คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณีที่เห็นสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาโทษทางปกครองให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

กรณีผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ชำระค่าปรับทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือชำระไม่ครบถ้วนถูกต้อง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙๓ ในกรณีที่ชุมชนหรือผู้ใช้น้ำก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำได้กระทำตามคำสั่งตามมาตรา ๘๐ และมีผลเป็นการจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการได้รับการยกเว้นโทษหรือลดโทษตามส่วน ที่ได้กระทำ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๗๐ (๑) หรือ (๔) ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๙๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๐ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๘๗ (๑) ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๙๗ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๘๗ (๒) ต้องระวางโทษ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

(๒) ในกรณีที่ทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งแสนบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๙๘ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๘๗ (๓) ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

ส่วนที่ ๓

โทษทางอาญา

.....

มาตรา ๙๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ ต้องระวางโทษ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ในกรณีที่ทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

.....

มาตรา ๑๐๑ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๖ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๒ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการคัดเลือกกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกให้แล้วเสร็จตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๓ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๒) (๓) และ(๔) และดำเนินการคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) เพื่อเป็นกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และดำเนินการคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๕ ในระหว่างที่ยังมิได้สำรวจและขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำตามมาตรา ๗๓ ให้ใช้บัญชีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งขึ้นทะเบียนไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำและมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำไปพลางก่อน

มาตรา ๑๐๖ เมื่อประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าตามมาตรา ๕๒ วรรคสองใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สี่หรือประเภทที่ห้าตามมาตรา ๕๐ แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศดังกล่าวมีผลบังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบกับรัฐต้องดำเนินการจัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและเกิด ประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล อีกทั้งทรัพยากรน้ำเป็นส่วนรวมซึ่งมีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึง อย่างทั่วถึง เป็นธรรมและมีความสมดุลยั่งยืน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งมี หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำนั้น ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ ขาดการบูรณาการและขาดความเป็นเอกภาพ ประกอบกับขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำท่วม การขาดแคลนน้ำ การแย่งชิงน้ำ มลพิษทางน้ำ การสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ และการสูญเสีย ความสมดุลของน้ำในระบบนิเวศแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน

ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การพัฒนา การคุ้มครอง อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ การจัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในแต่ละลุ่มน้ำ ตลอดจนการ จัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง องค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม จึง จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๒.๑ โครงสร้างกฎหมาย แบ่งเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัติฯ ออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

(๑) หมวด ๑ สิทธิในทรัพยากรน้ำ

- (๒) หมวด ๒ องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (๓) หมวด ๓ กองทุนทรัพยากรน้ำ
- (๔) หมวด ๔ การจัดสรรน้ำ
- (๕) หมวด ๕ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ
- (๖) หมวด ๖ มาตรการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ
- (๗) หมวด ๗ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ
- (๘) หมวด ๘ ความรับผิดชอบทางแพ่ง
- (๙) หมวด ๙ บทกำหนดโทษ
- (๑๐) บทเฉพาะกาล

๒.๒ วันใช้บังคับกฎหมาย กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒.๓ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย กำหนดให้สิทธิในทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการ การจัดสรรน้ำ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการ การจัดสรรน้ำ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ และกฎหมายเฉพาะนั้นมีมาตรการหรือหลักประกันสิทธิในทรัพยากรน้ำที่ไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่ากฎหมายใดมีมาตรการหรือหลักประกันสิทธิในทรัพยากรน้ำ ที่ไม่ต่ำกว่าที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดหรือไม่ ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย โดยต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพประกอบด้วย

นอกจากนี้ กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่ทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ รวมถึงทรัพยากรน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย (ร่างมาตรา ๓)

๒.๔ บทนิยาม กำหนดบทนิยามศัพท์ต่างๆ เพื่อความชัดเจนในการใช้บังคับกฎหมาย เช่น กำหนดบทนิยามคำว่า “ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำในบรรยากาศ น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน น้ำในทะเลอาณาเขต คลอง แม่น้ำ หนอง บึง พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งต้นน้ำ แหล่งเก็บหรือกักน้ำ แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่ประเทศไทยอาจนำมาใช้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น และให้หมายความรวมถึงระบบนิเวศของแหล่งน้ำด้วย และบทนิยามคำว่า “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า กระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ เป็นต้น (ร่างมาตรา ๔)

๒.๕ ผู้รักษาการตามกฎหมาย กำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๖ สิทธิในทรัพยากรน้ำ (หมวด ๑)

กำหนดหลักการพื้นฐานเรื่องสิทธิในทรัพยากรน้ำ ดังนี้

- (๑) กำหนดให้ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวม^๑ (ร่างมาตรา ๖)
- (๒) กำหนดให้สิทธิในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และการใช้น้ำตามจารีตประเพณี เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน^๒ (ร่างมาตรา ๗)
- (๓) กำหนดรับรองสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ในเรื่องดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๘)

ก. การอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

ข. การมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน

ค. การได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีส่วนได้เสียสำคัญ และการแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

ง. การมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิของชุมชน

จ. การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

ฉ. การฟ้องคดีต่อหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น

(๔) กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติ ไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน มีสิทธิเก็บ กักหรือใช้น้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของหรือมี

^๑กำหนดหลักการพื้นฐานการบริหารจัดการน้ำ โดยนำแนวคิดเรื่อง “การจัดการทรัพยากรร่วม (Common Pool Resources : CPRs)” ซึ่งเสนอโดย Elinor Ostrom ซึ่งได้รับรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ ปี ๒๐๐๙ มาใช้กำหนดสิทธิในการจัดการทรัพยากรน้ำ แทนการกำหนดให้น้ำเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ (state-property regimes) หรือกรรมสิทธิ์ของเอกชน (private property regimes)

^๒ การกำหนดให้การเข้าถึงน้ำ ๕ ประเภทเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Water Rights) เพื่อให้สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยหลายฉบับ ซึ่งเสนอว่าควรจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้ง

สิทธิครอบครอง โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือสาธารณะ (ร่างมาตรา ๙)

(๕) บุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานของรัฐมีสิทธิใช้น้ำเท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครอง โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่บุคคลอื่นหรือสาธารณะ (ร่างมาตรา ๑๐)

(๖) กำหนดให้การกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนการบริหารจัดการ แผนปฏิบัติการ การออกกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำอันอาจส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านส่วนได้เสียของประชาชน ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพอนามัย หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่อย่างน้อยดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๑๑)

ก. เปิดเผยข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลต่อประชาชนอย่างทั่วถึง

ข. จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึง ก่อนการดำเนินการดังกล่าว

ค. สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

๒.๗ องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (หมวด ๒)

กำหนดให้มืองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๔ ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบาย การดำเนินการและการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่ระดับท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๗.๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.)

ก. องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๑๒)

กำหนดให้ กนช. มีจำนวนทั้งหมด ๒๙ คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการเลือก เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานคนที่สอง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานคนที่สาม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนเจ็ดคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนสามคน และผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร จำนวนสามคน

และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกรรมการดังกล่าวข้างต้นดำเนินการคัดเลือกจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวนหกคน เป็นกรรมการ และให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข.อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๒๐)

กำหนดให้ กนช. มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไป รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าว ให้นำแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำมาประกอบการจัดทำ โดยให้เกิดการบูรณาการระหว่างลุ่มน้ำและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ

(๒) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และให้คำแนะนำการดำเนินการตามนโยบายแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ

(๓) กำกับ ติดตาม และตรวจสอบแผนการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตรากฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการจัดการน้ำระหว่างประเทศ

(๕) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๖) วินิจฉัยกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

(๗) กำหนดขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๘) จัดสรรเงินส่วนแบ่งค่าใช้น้ำ ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำ ค่าสินไหมทดแทน และค่าปรับให้แก่กองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘

(๙) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ

(๑๐) สนับสนุนประชาชนให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ค. สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๒๕)

กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ประสานงานกับหน่วยงานธุรการต่างๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ
- (๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ
- (๔) ศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (๕) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบเตือนภัย
- (๖) จัดทำแผนงบประมาณประจำปีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (๗) จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำและแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (๘) จัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้า และนำส่งเงินดังกล่าวเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำ
- (๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

๒.๗.๒ คณะกรรมการลุ่มน้ำ**ก.องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๒๗)**

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำแล้ว ให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วย ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำนั้นซึ่งคัดเลือกกันเอง จำนวนไม่เกินแปดคน ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำใน ลุ่มน้ำนั้นซึ่งคัดเลือกกันเอง จำนวนไม่เกินแปดคน โดยให้มีผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำที่เป็นเกษตรกรอย่างน้อยถึงหนึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการบริหารจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเป็นผู้แทนสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนไม่เกินสี่คน เป็นกรรมการ ทั้งนี้ ในกรณีลุ่มน้ำใดมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล ให้ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการ รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการ และเลือกกรรมการอีกสองคน เป็นรองประธานกรรมการ และให้อำนาจการสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นเลขานุการ

ข. อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๓๑)

กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในลุ่มน้ำ รวมทั้งให้อำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนการบริหารจัดการลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช. โดยต้องคำนึงถึงศักยภาพของลุ่มน้ำ การวางผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และต้องมีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
- (๒) จัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช.
- (๓) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรน้ำเพื่อประกอบการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการพัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำ
- (๔) ให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา
- (๕) จัดทำข้อตกลงระหว่างลุ่มน้ำ กรณีการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ
- (๖) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำหรือลุ่มน้ำ
- (๗) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ
- (๘) ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำภายในลุ่มน้ำสาขา
- (๙) ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่จัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็กอย่างน้อยทุกสองปีเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งน้ำขนาดเล็กของลุ่มน้ำ
- (๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวและเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำ
- (๑๑) เสนอแนะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (๑๒) ประสานความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (๑๓) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อ กนช. และเผยแพร่ต่อสาธารณะ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตาม (๑) (๒) (๔) (๕) และ (๖) ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนที่อยู่ในลุ่มน้ำสาขาและผู้มีส่วนได้เสีย

ค. สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ (ร่างมาตรา ๒๕ (๗))

กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำและแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในด้านงานธุรการและงานด้านวิชาการให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา

๒.๗.๓ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา

กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร

ก.องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๓๒)

กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนภาคประชาสังคม ทั้งนี้ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ให้เป็นไปตามที่ กนช. ประกาศกำหนด

ข.อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๓๓)

กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำสาขาเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำ และระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำสาขาเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อให้ความเห็นชอบ
- (๓) จัดสรรการใช้น้ำประเภทที่สองและประเภทที่สาม
- (๔) จัดทำข้อตกลงระหว่างลุ่มน้ำสาขา กรณีการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำสาขา
- (๕) ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ
- (๖) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสาขา
- (๗) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสาขา

(๘) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

๒.๗.๔ องค์กรผู้ใช้น้ำ

กำหนดให้องค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งประสงค์จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ให้จัดแจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่ กนช. ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๓๕)

นอกจากนี้ กำหนดให้องค์กรผู้ใช้น้ำที่ได้จัดแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชน การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ กำหนดให้กองทุนมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรผู้ใช้น้ำสำหรับการดำเนินการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๖)

๒.๘ กองทุนทรัพยากรน้ำ (หมวด ๓)

๒.๘.๑ การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของกองทุน (ร่างมาตรา ๓๗)

กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๒.๘.๒ แหล่งที่มาของรายได้กองทุน (ร่างมาตรา ๓๘)

กำหนดให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (๑) ทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี
- (๓) ส่วนแบ่งค่าใช้น้ำและค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำตามพระราชบัญญัตินี้ตามอัตราที่ กนช. กำหนด
- (๔) ค่าสินไหมทดแทนจากการชดเชยมูลค่าของทรัพยากรน้ำที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย และค่าสินไหมทดแทนจากค่าเสียหายต่อเนื่องอื่นๆ อันพึงเกิดในอนาคต
- (๕) ค่าปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (๖) ค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับน้ำตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของกองทุน

(๓) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้

(๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

๒.๘.๓ การใช้จ่ายเงินกองทุน (ร่างมาตรา ๓๙)

กำหนดให้เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และองค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำหรือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก ฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๔) ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

๒.๘.๔ การบริหารกองทุน

ก.คณะกรรมการกองทุน (ร่างมาตรา ๔๑)

กำหนดให้มีคณะกรรมการกองทุนทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากการผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติมาตรานี้เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมบัญชีกลาง และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนห้าคน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญและผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านทรัพยากรน้ำ ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค หรือด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ และให้ผู้จัดการกองทุนเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข.อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน (ร่างมาตรา ๔๔)

ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย วางแผนและควบคุมดูแลกิจการของกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินกองทุนให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อใช้ในกิจการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ สัดส่วนการจัดสรรเงินกองทุนต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบของรายได้จากการจัดเก็บค่าใช้น้ำในลุ่มน้ำนั้น

(๓) ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ แผนการใช้จ่ายเงิน และงบประมาณประจำปี
ของกองทุน

(๔) ออกข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างของกองทุน

(๕) ออกข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติงานของผู้จัดการกองทุนและการมอบอำนาจให้
บุคคลอื่นกระทำการแทนผู้จัดการกองทุน

(๖) กำกับดูแลการดำเนินงานของผู้จัดการกองทุน

(๗) จัดทำงบการเงินและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อ กนช.

(๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

ค. ผู้จัดการกองทุน (ร่างมาตรา ๔๕)

กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้จัดการหนึ่งคน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติ
หน้าที่ของกองทุนขึ้นตรงต่อคณะกรรมการกองทุน และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของกองทุน

๒.๙ การจัดสรรน้ำ (หมวด ๔)

๒.๙.๑ ประเภทการใช้น้ำ (ร่างมาตรา ๕๐)

กำหนดให้การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ

(๑) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ อุปโภคบริโภคในครัวเรือน

(๒) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อจารีตประเพณี รักษาระบบนิเวศและการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม

(๓) การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย และการ
อุตสาหกรรมในครัวเรือน

(๔) การใช้น้ำประเภทที่สี่ ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ การ
อุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว และการผลิตพลังงานไฟฟ้า

(๕) การใช้น้ำประเภทที่ห้า ได้แก่ การใช้น้ำทุกประเภทเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก
อาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ตาม การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค
ในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย การใช้น้ำตามจารีตประเพณี และการใช้น้ำเพื่อรักษา
ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นลำดับแรก (ร่างมาตรา ๕๑)

๒.๙.๒ การอนุญาตใช้น้ำ

(๑) กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ (ร่างมาตรา ๕๒) ทั้งนี้ ก่อนการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้า กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สมดุลน้ำในลุ่มน้ำและลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องก่อน ถ้าหากมีปริมาณน้ำที่เพียงพอ และสอดคล้องกับรายงานประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในระดับลุ่มน้ำนั้น จึงจะอนุญาตได้ (ร่างมาตรา ๕๓) อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันมิให้ใบอนุญาตการใช้น้ำเข้าสู่กลไกตลาดจนนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการน้ำในอนาคต จึงกำหนดห้ามมิให้จำหน่ายหรือโอนใบอนุญาตใช้น้ำทั้งประเภทที่สี่และใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ห้าโดยเด็ดขาด (ร่างมาตรา ๕๒)

(๒) กำหนดให้ผู้ขออนุญาตใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าต้องยื่นแผนการบริหารจัดการน้ำมาพร้อมกับคำขออนุญาตใช้น้ำด้วย ทั้งนี้ แผนการบริหารจัดการน้ำต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับแหล่งน้ำสาธารณะที่จะใช้ ประเมินการปริมาณน้ำที่จะใช้หรือจะเก็บหรือกักไว้เพื่อใช้ สถานที่เก็บหรือกักน้ำ วิธีการใช้น้ำ รวมถึงการบำรุงรักษา พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำสาธารณะนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๕๔)

(๓) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้ โดยการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณน้ำสูงสุดที่จะอนุญาตให้มีการใช้หรือเก็บหรือกักไว้เพื่อใช้ กำหนดเวลาที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะขึ้นมาใช้ บริเวณที่จะให้นำน้ำขึ้นมาได้ สถานที่เก็บหรือกักน้ำ และบริเวณที่จะใช้น้ำ ตลอดจนเงื่อนไขอื่นอันจำเป็นแก่การควบคุมปริมาณและคุณภาพของน้ำ (ร่างมาตรา ๕๕)

(๔) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องดำเนินการติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้ และเก็บข้อมูลที่จำเป็นในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าทำการตรวจสอบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ การควบคุมการใช้น้ำและการจัดเก็บค่าใช้น้ำ (ร่างมาตรา ๖๐)

(๕) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดก่อนมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือตามคำสั่งที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ อย่างไรก็ตามหากผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ ทั้งนี้ การสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้กำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินครั้งละหกสิบวัน (ร่างมาตรา ๖๑)

(๖) กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำ หรือผู้รับใบอนุญาตการใช้น้ำที่ไม่พอใจคำสั่งเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การกำหนดเงื่อนไขในใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง (ร่างมาตรา ๖๒)

๒.๑๐ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ (หมวด ๕)

๒.๑๐.๑ แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ

กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำแต่ละลุ่มน้ำจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำไว้เป็นการล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๖๕) อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบและนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติแห่งชาติ ทั้งนี้ กำหนดให้แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติในลุ่มน้ำที่ กนช. ให้ความเห็นชอบแล้วถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัดในลุ่มน้ำนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ร่างมาตรา ๖๖)

นอกจากนี้ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจประสานความร่วมมือและตัดสินใจร่วมกับผู้อำนวยการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อดำเนินการตามแผนดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖๗)

๒.๑๐.๒ อำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๑) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ร่างมาตรา ๖๙)

(๒) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดทำการเก็บ กัก ระบายน้ำ หรือเคลื่อนน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ใดต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่เก็บหรือกักไว้ให้แก่ผู้นั้นด้วย (ร่างมาตรา ๗๐)

(๓) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้ที่ดินของบุคคลใดเพื่อก่อสร้างวางสิ่งของ สบน้ำ ผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ รวมทั้งเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ โดยต้องแสดงวัตถุประสงค์ ลักษณะ และวันเวลาในการใช้ที่ดินด้วย เว้นแต่กรณีฉุกเฉินให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินเพื่อดำเนินการดังกล่าวได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมในการใช้ที่ดินและค่าเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๗๐)

(๔) ออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลใดต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการเพื่อป้องกันและบรรเทาภาวะวิกฤติ ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ใดต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น (ร่างมาตรา ๗๐)

(๕) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมให้แก่บุคคลซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่และการปฏิบัติตามดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเพียงผู้เดียว (ร่างมาตรา ๗๐)

๒.๑๑ มาตรการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ (หมวด ๖)

๒.๑๑.๑ แหล่งต้นน้ำ (ร่างมาตรา ๗๒)

กำหนดให้ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจเสนอพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในกรณีที่ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำเห็นว่า พื้นที่นั้นมีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำอันควรอนุรักษ์ และเมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำดำเนินการเสนอแล้ว ให้รายงานต่อ กนช. เพื่อทราบด้วย

๒.๑๑.๒ พื้นที่ชุ่มน้ำ

(๑) กำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการสำรวจและจัดทำข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำระดับประเทศและพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่น เพื่อสงวนรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำไว้เป็นแหล่งรองรับน้ำ และแหล่งเก็บหรือกักน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำ (ร่างมาตรา ๗๓)

(๒) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจแนวเขตและจัดทำหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงตามประมวลกฎหมายที่ดิน ในกรณีที่พื้นที่ชุ่มน้ำโดยังมิได้กำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างทั่วถึง (ร่างมาตรา ๗๔)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม และการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้ และกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดทำรายงานเสนอต่อ กนช. อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง (ร่างมาตรา ๗๕)

นอกจากนี้ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่จัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็กอย่างน้อยทุกสองปี เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งน้ำขนาดเล็กของลุ่มน้ำ (ร่างมาตรา ๓๑ (๙))

๒.๑๑.๓ มาตรการอนุรักษ์

(๑) การศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (ร่างมาตรา ๗๖)

กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินโครงการหรือกิจกรรมซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้ขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม

กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา หรือองค์กรผู้ใช้น้ำอาจทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้

นอกจากนี้ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาต โครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวต้องจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้เสีย และต้องนำเอาผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว พร้อมทั้งคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ กระบวนการตัดสินใจพร้อมทั้งให้คำชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวในแต่ละประเด็นเป็น ลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่คำชี้แจงเหตุผลดังกล่าวต่อสาธารณะและเผยแพร่บนเว็บไซต์ด้วย

(๒) หลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจ ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเรื่องดังต่อไปนี้ ได้ (ร่างมาตรา ๗๗)

ก. กำหนดห้ามการกระทำการใดๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ

ข. กำหนดมาตรการในการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรน้ำตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

ค. กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้ กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ

ง. กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น

เมื่อกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดใช้ ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น เว้นแต่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ประโยชน์ ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อทรัพยากรน้ำ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ ครอบครองที่ดินให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และภายใน ระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ แต่ถ้าการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องเสียหายหรือขาด ประโยชน์ที่เคยได้รับเกินสมควร ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมด้วย (ร่างมาตรา ๗๘)

อย่างไรก็ตาม กรณีที่กฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเดียวกันหรือในเรื่องเดียวกัน ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด เว้นแต่กรณีกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายดังกล่าวนี้มีหลักเกณฑ์ที่ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการไปตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น (ร่างมาตรา ๗๗)

(๓) ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ พื้่นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ เพื่อการอนุรักษ์ พื้่นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตท้องที่การปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น (ร่างมาตรา ๗๘)

(๔) การฟื้นฟูความเสียหายของทรัพยากรน้ำ

กำหนดให้ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำนั้น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ (ร่างมาตรา ๘๐)

(๕) การป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรน้ำ

ก. กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นลักษณะเป็นการเท ทิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง (ร่างมาตรา ๘๒)

ข. กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีลักษณะเป็นการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล (ร่างมาตรา ๘๓)

๒.๑๒ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ (หมวด ๗)

(๑) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำสำรวจ หรือเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้ (ร่างมาตรา ๘๔)

(๒) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องได้ ในกรณีที่มีหลักฐานอันสมควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๘๕)

(๓) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร (ร่างมาตรา ๘๖)

(๔) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ในกรณีที่ผู้ผู้นั้นได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๘๗)

ก. เก็บ กักหรือใช้น้ำจนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือสาธารณะ ในกรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน

ข. เท ทิ้ง ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษ จนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง

ค. ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล

๒.๑๓ ความรับผิดชอบทางแพ่ง (หมวด ๘)

๒.๑๓.๑ ลักษณะความผิด

(๑) กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่บุคคลได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำความผิดกฎหมาย จนทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำหรือใช้ทรัพยากรน้ำโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๘๘)

(๒) กำหนดให้ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงหรือเป็นพิษอย่างรุนแรง แม้จะมีได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น เกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ (ร่างมาตรา ๘๘)

๒.๑๓.๒ ประเภทของค่าสินไหมทดแทน (ร่างมาตรา ๘๘)

- (๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย หรือ กระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้
- (๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม
- (๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เนื่องจากความเสียหายนั้น
- (๔) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมิน ค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล
- (๕) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการดำเนินการเพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดี ในศาล และค่าธรรมเนียมศาล
- (๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย
- (๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบรรเทาความเสียหายของทรัพยากรน้ำให้คืนกลับสู่สภาพเดิม
- (๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (๗) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม
- (๙) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่นๆ อันพึงเกิดในอนาคต

๒.๑๓.๓ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการฟ้องคดีและเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

- (๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลทรัพยากรน้ำในแหล่งน้ำที่เกิด ความเสียหายเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (ร่างมาตรา ๘๘)
- (๒) กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในศาลเพื่อเรียก ค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับการที่ทรัพยากรน้ำเสียหายได้ตามที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ ควบคุมดูแลทรัพยากรน้ำนั้นมีคำขอ (ร่างมาตรา ๘๘)
- (๓) กำหนดให้ กนช. ส่งการให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบใน การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ในกรณีแหล่งน้ำที่เกิดความเสียหายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน (ร่าง มาตรา ๘๘)

(๔) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำสามารถฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามบทบัญญัติมาตรานี้ได้ (ร่างมาตรา ๘๘)

๒.๑๓.๔ การลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน

กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำได้รับการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามสัดส่วนที่ได้กระทำ ในกรณีที่ผู้ก่อได้กระทำตามคำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำ เพื่อให้มีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ (ร่างมาตรา ๙๐)

๒.๑๔ บทกำหนดโทษ (หมวด ๙)

๒.๑๔.๑ บททั่วไป (ร่างมาตรา ๙๑)

กำหนดให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษ ตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย

๒.๑๔.๒ โทษปรับทางปกครอง

(๑) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจลงโทษปรับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยให้คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณีที่เห็นสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ชำระค่าปรับทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือชำระไม่ครบถ้วนถูกต้อง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๙๒)

(๒) กำหนดให้ชุมชนหรือผู้ใช้น้ำก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำได้รับการยกเว้นโทษหรือลดโทษตามสัดส่วนที่ได้กระทำ ในกรณีที่ชุมชนหรือผู้นั้นได้กระทำตามคำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำ เพื่อให้มีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ (ร่างมาตรา ๙๓)

(๓) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการสั่งให้เก็บกักระบายน้ำ หรือเฉลี่ยน้ำ เพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันและบรรเทาภาวะวิกฤติ ตามมาตรา ๗๐ (๑) หรือ (๔) ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๔)

(๔) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำ ในกรณีที่มีคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต้องดำเนินการเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๘๐ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๕)

(๕) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลนั้นที่ทำการเก็บ กักหรือใช้น้ำ จนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายเกินสมควรแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือสาธารณะ ตามมาตรา ๘๗ (๑) และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๖)

(๖) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลนั้นที่ทำการเท หัก ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำตามมาตรา ๘๗ (๒) และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๗ (๑))

(๗) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลนั้นที่ทำการเท หัก ระบายหรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ (๒) และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งแสนบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๗ (๒))

(๘) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลนั้นที่ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคลตามมาตรา ๘๗ (๓) และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำให้

กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม ภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๙๘)

๒.๑๔.๓ โทษทางอาญา

(๑) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนมาตรา ๘๒ กล่าวคือ บุคคลที่ได้กระทำการเททิ้ง ระบาย หรือกระทำการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดให้ปะปนไปในน้ำ หรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ จนส่งผลให้ทำให้เกิดการฉุดตื้อต่อไป (ร่างมาตรา ๙๙)

ก. กรณีที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. กรณีที่ทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนมาตรา ๘๓ กล่าวคือ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีลักษณะเป็นการทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือระบบนิเวศ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของน้ำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรือคุณภาพชีวิตของบุคคล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๑๐๐)

๒.๑๕ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดให้ในระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๖ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๐๑)

(๒) กำหนดให้ในระหว่างที่ยังมิได้มีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนสิบคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนสามคน และผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร จำนวนสามคน เพื่อเป็นกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกให้แล้วเสร็จตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๐๒)

(๓) กำหนดให้วาระเริ่มแรก คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (๒) (๓) และ(๔) ได้แก่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำนั้น จำนวนไม่เกินแปดคน ผู้แทน

องค์กรผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำนั้น จำนวนไม่เกินแปดคน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินสี่คน รวมทั้งให้ดำเนินการคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๐๓)

(๔) กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) ได้แก่ ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ จำนวนสิบคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนสามคน และผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีใช้แสวงหาผลกำไร จำนวนสามคน เพื่อเป็นกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวมทั้งให้ดำเนินการคัดเลือกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๐๔)

(๕) กำหนดให้ในระหว่างที่ยังมิได้สำรวจและขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำตามมาตรา ๗๓ ให้ใช้บัญชีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งขึ้นทะเบียนไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำและมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำไปพลางก่อน (ร่างมาตรา ๑๐๕)

(๖) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สี่หรือประเภทที่ห้าตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สี่และประเภทที่ห้าตามพระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับแล้ว และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต (ร่างมาตรา ๑๐๖)